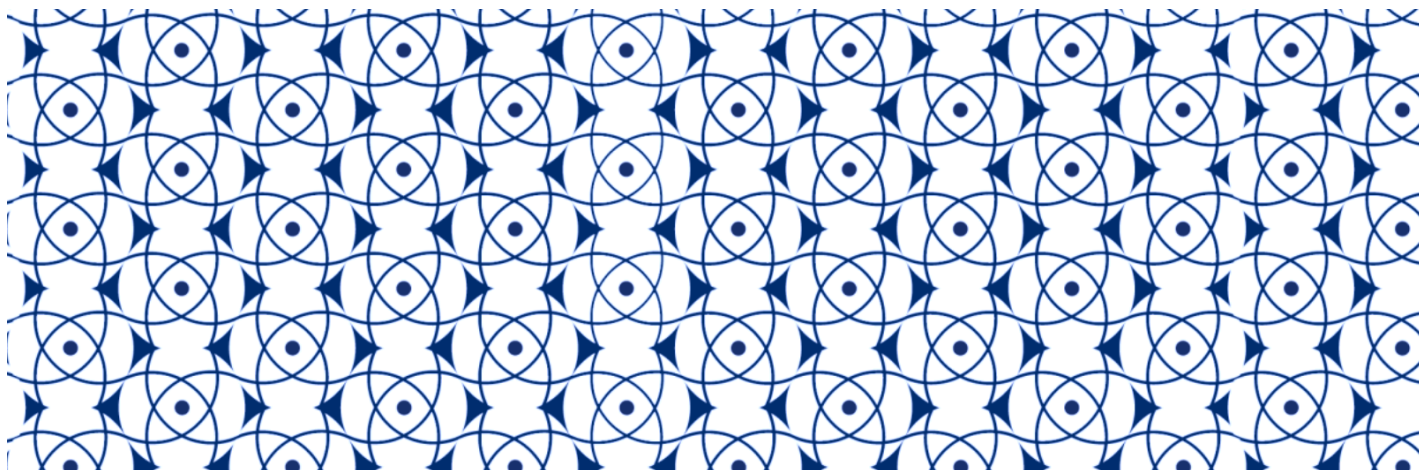

Odgovori in pojasnila k pripombam Komisije za slovenski jezik v javnosti SAZU

Pripombe k 13. izjavi Komisije za slovenski jezik v javnosti SAZU in prilogi k tej izjavi ter odgovori na nekatere druge javne pripombe iz obdobja od marca do septembra 2026

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Oddelek za pravopis
Uredniški odbor *Pravopisa 8.0*

ZRC SAZU

Odgovori in pojasnila k pripombam Komisije za slovenski jezik v javnosti SAZU

Na 13. izjavo Komisije za slovenski jezik v javnosti pri SAZU (v nadaljevanju: KSSJ) je Inštitut za slovenski jezik odgovoril z javno izjavo 10. aprila 2026. Odgovor je objavljen na naslednji povezavi: [Napačne in zavajajoče informacije v Izjavi o predlogu pravil Pravopisa 8.0 Komisije za slovenski jezik v javnosti pri SAZU](#). V nadaljevanju odgovarjamo še na vsebinske očitke, podane tako v izjavi kot v prilogi te izjave in pozneje ustno.

Kazalo vsebine

1. Narava pravopisa kot priročnika ter opisovanje nestandardne in pogovorne rabe.....	2
2. Sklanjanje imena Srečo: napačno razumevanje hierarhije informacij v pravilih	3
3. Natančnost ubeseditev ter enotnost in variantnost	5
4. Kaj (naj) prinaša pravopis, česa ne	6
5. Pisanje okrajšav poslovnih subjektov	7
6. Daljšanje osnove s t pri imenih Srečo, Sašo	8
7. Kratkopisne krajšave tipa Mi2, 5er, ju3	9
8. Tvorjenke iz kratic s končnim -O (UNESCOV).....	9
9. Pisanje krajevnih imen	10
10. Številski dodatek kratici.....	11
11. Pridevniki s priponskimi obrazili -ov/-ev ali -in v stalnih besednih zvezah	11
12. Pisanje vzdevkov in psevdonimov.....	13
13. Pisanje občnoimenskih sestavin ob imenih domišljjskih bitij	14
14. Pisanje uradnih lastnih imen (slovenska Istra)	14
15. Pisanje izdelkov	15
16. Ločevalna znamenja v grščini.....	16
17. Nemško ime reke Ren	16
18. Vzdevki in stalni pridevki	17
19. Zapis velike začetnice: Tretji brižinski spomenik.....	17
20. Notranja neusklajenost	19
21. Ubeseditev pravila o sklanjanju ženskih priimkov po četrti sklanjatvi	19
22. Obravnava priimkov oseb ženskega spola	20
23. Splošna kritika izvedbe: zastareli in neaktualni zgledi ter druge navedene napake	23
24. Časovnica dela, razmerje med komisijo in uredništvom ter posodobitev predloga.....	24
25. Strokovne razprave in javne predstavitve.....	26

1. Narava pravopisa kot priročnika ter opisovanje nestandardne in pogovorne rabe

KOMENTAR KSSJ:

Eden glavnih problemov predlaganega pravopisa se zdi nerazumevanje, kaj pravopis sploh je – torej nabor pravil, ki veljajo v knjižnem jeziku. Opisovanje »nestandardne« in »pogovorne« rabe je zato povsem neprimerno in v pravopis ne sodi. Sicer bi v slogu spodnjih primerov v pravopis lahko npr. zapisali tudi, da *vejico uporabniki v nestandardni rabi pogosto opuščajo*. Ali da *dvojino v manj formalnem kontekstu lahko zamenjuje množina*.

Odgovor:

Pravopisi v slovenščini in tudi drugih jezikih so vedno – od prvega dalje – vključevali tudi pojave na meji knjižnosti, torej tisto »nestandardno« in »pogovorno« rabo, ki jo pogosto srečujemo v knjižnem jeziku, a hkrati odsvetujemo. S tem namenom so vsi pravopisi v svojih slovarjih prinašali tudi nabor t. i. normativnih oznak, s katerimi so opozarjali na izraze, zapise in rabo, ki za knjižni jezik niso primerni. Enako velja za slovarje knjižnega jezika in normativne slovnice.

V Pravopisu 8.0 so tovrstna opozorila umaknjena v posebne razdelke, da je uporabnik že z grafično podobo razdelka opozorjen na naravo pravila/opozorila.

Fran Levec: Slovenski pravopis 1899

Moška lastna imena na -a, kakor: *Dobida, Jerina, Robida, Smolha, Trdina* ... delajo svojilne pridevnike samo na -ov; pisati je zatorej *Dobidov konj, Jerinov malin, Robidov vrt, Smolkov govor, Trdinova pisava*... **Napačni so** pridevniki *Dobidin, Jerinin, Robidin*, ki se časih bero po slovenskih spisih, ker so prisiljeni.

Anton Breznik: Slovenski pravopis 1920

Napačno je pisati sestavljena imena skupaj, tedaj ne: *Krškavas, Krškevasi, v Krškivasi; Hudilog, Hudegaloga, Št. Vidskagora, Sinčaves, Dobrlaves, Opatjeselo*... **Pravilno je:** *Krška vas, Hudi log, Šentvidska gora, Sinča ves, Dobrla ves, Opatje selo*.

Slovenski pravopis 2001

794 V **neknjižnem pogovornem jeziku** se za *c j č ž š dž* rabi tudi končnica -om, npr. z *brucem*; knjižno je *brucem*.

862 Pomni

Izrazov *doktor, profesor* ipd. pred lastnim imenom neknjižno **včasih ne sklanjamo** z glasovnimi končnicami (oz. ne pregibamo s priponami): z *doktor Veselkom* – z *doktorjem Veselkom*; s *profesor Korenom* – s *profesorjem Korenom*; **neknjižna** je torej tudi moška oblika samostalnika namesto ženske v zvezah kot *doktor Marija Boršnik* ali *doktor Boršnikova* (prav je *doktorica Marija Boršnik, doktorica Boršnikova*). Necnjižno je tudi tako nesklanjanje pri dveh občnih imenih: *gospod profesorja, gospod inženirja* (prav je *gospoda profesorja, gospoda inženirja*).

Kadar se torej v pravopisu pojavi opomba o pogovorni rabi, to ni zato, ker bi imel pravopis ambicijo normirati pogovorni jezik, ampak zato, ker se ta prvina pogovornega jezika pogosto pojavlja v knjižnem jeziku. S tovrstnimi opisi neknjižne rabe ne kodificiramo, temveč uporabniku omogočimo, da jo prepozna in razlikuje od knjižne.

Tak očitek temelji na ozkem razumevanju normativne vloge pravopisa, po katerem naj bi ta le predpisoval knjižne možnosti, ne pa tudi razmejeval knjižnega od neknjižnega. Toda pravopis ni zbirka predpisov v pravnem pomenu besede: svojo normativno vlogo uresničuje tudi tako, da uporabniku pokaže meje knjižne norme in ovrednoti razširjene pojave, ki te meje prestopajo.

2. Sklanjanje imena Srečo: napačno razumevanje hierarhije informacij v pravilih

KOMENTAR KSSJ:

Pravopisna pravila niso opis trenutnega stanja jezika, zato pod rubriko Posebnosti sodijo samo tiste rešitve, ki jih norma še dopušča, pri čemer morajo biti tudi te jezikoslovno utemeljene. Sklicevanje zgolj na nestandardno rabo ne more in ne sme zadoščati – v poglavju VI/2 tako npr. skozi stranska vrata v knjižnojezikovni standard vstopa nestandardno sklanjanje tipa **Srečota**.

Odgovor:

Pripomba ne upošteva hierarhije informacij v pravilih in podatku o pogovorni rabi pripisuje normativni status. Pravilo so zato komentatorji prebrali in razumeli narobe.

Pravopis 8.0, o notranji zgradbi poglavij

Vsako pravopisno poglavje je notranje členjeno: **osnovnemu pravilu** sledijo **posebnosti**, za zahtevnejše uporabnike verjetno najzanimivejši del, ki prikazuje izjeme in odstopanja od normativno obvezujočega pravila. Pisalo pa uvaža razdelek, v katerem so predstavljena dejstva, pomembna za lažje razumevanje osnovnega pravila, ali nakazane okoliščine, s katerimi se srečujemo pri neformalnem sporazumevanju.

Pravopis 8.0, predlog pred revizijo: Preglas, Glasovno-črkovne premene – primer notranje hierarhije

SAMOSTALNIKI NA KONČNE GOVORJENE CO, JO, ČO, ŽO, ŠO IN DŽO

- {119} Preglaševanje uveljavljamo pri samostalniki moškega spola, katerih osnovi na **j, č, ž, š** in **dž** sledi končnica -o: **Franjo, gavčo, gaspačo, karpačo, načo, Srečo, Božo, Sašo, bendžo**.

Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
Franjo [fránjo]	s Franjem [s_fránjem]	Franjev [fránjev-]
gavčo [gáučo]	z gavčem [z_gáučem]	gavčev [gáučev-]
karpačo [karpáčo]	s karpáčem [s_karpáčem]	karpačev [karpáčev-]
Srečo [sréčo]	s Srečem [s_sréčem]	Srečev [sréčev-]
Božo [bóžo]	z Božem [z_bóžem]	Božev [bóžev-]
Sašo [sášo]	s Sašem [s_sášem]	Sašev [sášev-]

[Pregledujemo vaše komentarje](#)

{120} POSEBNOST

Posebnost so imena na govorni končaji -co (**Aco, Braco, Joco**), pri katerih je preglaševanje redko ali pa ga povsem opuščamo: **z Bracom** [z_brácom], redko **z Bracem** [z_brácem]. Pri tvorbi svojilnega pridevnika opuščamo tudi premeno c v č (**Bracov** [brácov-], redko **Bracev** [brácev-]).

- ✎ Pri pregibanju imen **Srečo, Sašo, Božo, Franjo** ipd. v **pogovornem jeziku** je končnica -o pogosto pojmovana kot del osnove, ki jo daljšamo s soglasnikom **t**, npr. **Srečota, Sašota, Božota, Franjota**; podaljšani osnovi je enaka tudi podstava: **Srečotov, Sašotov, Božotov, Franjotov**.

Pod vplivom pogovornega pregibanja se tudi pri sklanjanju in tvorbi pridevnika v **manj formalnih knjižnojezikovnih položajih**, ko osnova ni podaljšana, preglas opušča, npr. **s Srečom, s Sašom, z Božom, s Franjom; Srečov, Sašov, Božov, Franjov**.

Tudi občnoimenske leksike, značilne za pogovorni jezik (**fičo, mačo**), navadno ne preglašujemo, osnovo pa daljšamo s **t**.

- ✎ Pri besedah, nastalih iz kratic, je nepreglaševanje lahko posledica doslednega upoštevanja pisne podobe kratice: **EMŠO/emšo** [émšo], or. z **EMŠOM/emšom** in z **EMŠEM/emšem**.

[Pregledujemo vaše komentarje](#)

Daljšanje osnove s t

{70} Osnovo **daljšamo s t** pri slovenskih samostalnikih, ki se končujejo na naglašeni ali nenaglašeni samoglasnik e, npr.

- **Anže** [anžè], rod. **Anžeta** [anžéta]
- **počasne** [počasné], rod. **počasneti** [počasnéti]
- **oče** [ôče], rod. **očeta** [očéta]
- **Jože** [jóže], rod. **Jožeta** [jóžeta]

Daljšanje osnove s t in posebnosti v množini			
	ednina	dvojina	množina
IM	oče [ôče]	očeta [očéta]	očetje/očeti [očétje/očéti]
ROD	očeta [očéta]	očetov [očétov]	očetov [očétov]
DAJ	očetu [očétu]	očetoma [očétoma]	očetom [očétom]
TOŽ	očeta [očéta]	očeta [očéta]	očete [očéte]
MEST	pri očetu [pri očétu]	pri očetih [pri očétih]	pri očetih [pri očétih]
OR	z očetom [z_očétom]	z očetoma [z_očétoma]	z očeti [z_očéti]

[Pregledujemo vaše komentarje](#)

{71} S **t** daljšajo osnovo tudi **PREVZETA IMENA** iz slovanskih jezikov na končni nenaglašeni **-e**, ki so po nastanku okrajšane ali klicne oblike daljših imen, npr. **Mile** [míle], rod. **Mileta** [míleta]; **Frane** [fráne], rod. **Franeta** [fráneta]; **Rade** [ráde], rod. **Radeta** [ráteta].

[Pregledujemo vaše komentarje](#)

{72} POSEBNOST

Na dva načina, tako da daljšamo osnovo z **j** ali **t**, sklanjamo imeni **Arne** in **Mate**. Izbira načina je odvisna od izvora imena ali odločitve nosilca imena:

- **Arne** [árne], rod. **Arneja** [árneja] / **Ameta** [árneta]
- **Mate** [máte], rod. **Mateja** [máteja] / **Mateta** [máteta]

Daljšanje s **t** pri osebnih imenih na končni **o** je pogovorno, npr. **Silvo** [sílvô], rod. **Silva** [sílva], pog. **Silvota** [sílvota]; **Lovro** [lôvro], rod. **Lovra** [lôvra], pog. **Lovrota** [lôvrota].

Pri občnoimenskih samostalnikih na končni **o**, značilnih za govorjeni jezik, je daljšanje s **t** pričakovano, npr. v otroškem govoru (**medo** [médo], rod. **medota** [médotá]), v pogovornih ali slengovskih (**mačo** [máčo], rod. **mačota** [máčota]) in narečnih izrazih (**nono** [nónô], rod. **nonota** [nónota]).

Daljšanje s **t** pri osebnih imenih z osnovo na končni **a** je narečno, npr. **Miha**, rod. **Mihe** in **Miha**, nar. **Mihata**, **Miheta** ipd.

Kot je videti, podatek o pogovorni rabi v Pravopisu 8.0 ni ne samostojno pravilo niti ni predstavljen kot knjižno sprejemljiva posebnost, temveč kot dodatno pojasnilo ob pravilu. Osnovno pravilo določa knjižno pregibanje **Srečo**, rod. **Sreča**, pojasnilo pa opozarja, da je v pogovorni rabi razširjeno podaljševanje s **t**, npr. **Srečota**, česar ni mogoče zanikati. Predlagana rešitev se ne razlikuje od rešitve v SP 2001, ki podaljševanje osnov s **t** pri primerljivih tipih izrecno označuje kot neknjižno.

SP 2001: Daljšanje osnove s t

785 2. Daljšanje s t

Neknjižno se s **t** podaljšujejo tudi osnove na **-o**, npr. **Marko** °-ta, **sinko** °-ta; **neknjižna ljudska** je podaljšava s **t** pri imenih na **-a** (**Miha** -ta) ipd.

Pri vprašanjih na meji knjižnosti ima pomembno vlogo zadnji izdani normativni priročnik. To je v slovenščini *Slovar slovenskega knjižnega jezika* – druga izdaja (2014, dalje SSKJ 2), ki razen redkih izjem ne prinaša lastnih imen, vključuje pa poimenovanja moških oseb (*bimbo*, *mačo*, *nono*) in

samostalnike tipa *medo*, *fičo*, pri katerih – v nasprotju z določili veljavnega SP 2001 – uvaja (pri *bimbo* tudi v knjižni jezik) daljšanje osnove s t.

SP 2001 (° = nepravilno)	SSKJ 2 (2014)
bímbo -a, °-ta m, člov. (ĩ) šalj. omejen, neroden človek bímbov -a -o, °-tov -a -o (ĩ)	bímbo -ta m (ĩ) ekspr. <i>nekoliko omejen, neroden človek</i> : pravi bimbo je
máčo -a, °-ta m, člov. (â) sleng. kdor pretirano poudarja svoje moške lastnosti : zapeljiv ~ máčov -a -o, °-tov -a -o (â)	máčo -ta in -a m (â) pog. <i>moški, ki pretirano poudarja svojo možatost</i> : v javnosti se kaže kot mačo; pravi mačo

Primerjava priročnikov dodatno utemeljuje potrebo, da normativni status takih oblik uporabniku izrecno pojasnimo.

Pravopis in slovarji knjižnega jezika sicer opravljajo različne naloge, vendar pri univerzalnih podatkih, ki zadevajo zapis, izgovor, sklanjanje in načela tvorjenja, opisujejo isti knjižni jezik in uporabniku predstavljajo enotne normativne informacije. **Normativnost je inherentna lastnost knjižnega jezika** kot pojava in ni povezana z vrsto priročnika. Niso pa vsi podatki v teh priročnikih podvrženi normativnemu vrednotenju – opisi pomenov in ponazarjalni primeri so zato le informativni. V teoriji knjižnega jezika ni mogoče utemeljiti predstave, da je kodifikacija v pravopisu že zaradi vrste priročnika normativno »strožja« ali bolj zavezujoča, drugi temeljni priročniki istega jezika pa so drugotnega pomena.

Če se priročniki pri normativni presoji razlikujejo, mora biti takšna razlika strokovno utemeljena in pojasnjena. Prav zato je pri pripravi *Pravopisa 8.0* pomembno upoštevati tudi rešitve novjših priročnikov knjižnega jezika in morebitna razhajanja med njimi.

3. Natančnost ubeseditev ter enotnost in variantnost

KOMENTARJA KSSJ:

Definicije posameznih pojavov in njihove rabe morajo biti čimbolj natančne in nedvoumne. Pravila bi morala stremeti k temu, da so natančnejša in nedvoumnejša od zdaj veljavnih, ne pa da v okviru »opisovanja rabe« dopuščajo domala vse, kar pišočji napišejo.

V pravopis ne spadajo nedorečeni opisi, pogostnostne opombe in dvojnice, zlasti tam, kjer je potrebna jasna norma – na primer v strokovni terminologiji. Prav tako v njem ni prostora za opisovanje različnih možnosti, ki jih uporabljajo govorniki, brez jasne usmeritve. Njegov namen je odpravljati negotovost, ne pa standardizirati nejasnosti.

Odgovor:

To je neoprijemljiva pripomba, ki ni podprta s primerom. Različica pravil za javno razpravo je **predlog**, pri katerem so novi položaji evidentirani, obstoječi, ki so nezadostno opisani, pa razširjeni in ponatančeni. Ob še nejasnih vprašanjih so bila nekatera mesta namenoma in transparentno odprta, revizija pa je faza njihovega normativnega zoževanja. Jezikovne navade več desetletij niso bile sistematično opisane, zato različica za javno razpravo pri redkih odprtih vprašanjih predstavlja več možnosti. Tak postopek pri podhranjenih raziskavah jezikovne rabe ni novost. Podobno so

ravnali sestavljavci *Načrta pravil za novi slovenski pravopis* iz leta 1981 (Bajec, Rigler in Toporišič), ki so predlog pravil v javno razpravo pospremili z besedami:

»V Načrtu je morda preveč dvojnic. Od javne razprave pričakujemo, da bo nakazala, v katero smer bi bilo bolje iti, in predlagala odpravo katere izmed njih, saj dvojnice pravzaprav obremenjujejo spomin in delajo pisavo neenotno. Javna razprava bo morda prav tako dala pobudo za boljše rešitve in izpopolnitve.«
(*Načrt pravil za novi slovenski pravopis* 1981, str. 6)

Pravopis ni le zbirka dogovorov, s katerimi določimo, kaj je prav in kaj narobe, ampak je deloma tudi kodificiran odsev jezikovne raznolikosti. Tam, kjer je jezikovna rešitev po svoji naravi **dogovorna** – npr. pri ločilih, pisnih znamenjih ali nekaterih vprašanjih začetnice –, je cilj večja **enotnost**. Ta omogoča zapomnljivost in naučljivost.

Kjer pa v jeziku soobstajajo tudi vzporedne **enakofunkcijske** oblike, ki jih poznamo že desetletja in izvirajo iz sistema naravnega jezika, je **dvojničnost** del norme. Sinhrona dinamika knjižni jezik ohranja prožen. Vedeti je treba tudi, da celo najbolj jezikovno izobraženi govorci glede rabe niso povsem enotni. Ob zahtevah po ukinitvi dvojnic se tako postavlja domneva, da tisti tradicionalno usmerjeni jezikoslovci, ki take izjave dajejo, najbrž pričakujejo, da bodo uzakonjene prav njihove jezikovne navade. Take arbitrarnosti strokovno telo ne more ne podpirati ne izpeljati. Naloga sodobne kodifikacije je ugotoviti, kje je enotnost res lastnost norme in kje je norma variantna.

Za terminološko razdvoumljanje bo skrbel **slovar pravopisnih izrazov**. Ob razširjeni različici pravil, ki je bila predstavljena v javnih razpravah, in ki jo pričakujejo zlasti lektorji, bo izšel **mali pravopis** – različica za uporabnike, ki potrebujejo krajša in manj specializirana pravila.

4. Kaj (naj) prinaša pravopis, česa ne

KOMENTAR KSSJ:

Mnogo stvari manjka, npr. opredelitev vikanja, polvikanja, vsaj omemba drugih ogovornih oblik. Po drugi strani besedilo vsebuje vse polno podatkov, ki ne spadajo v pravila slovenskega pravopisa, npr. da angleško **billion** in slovensko **bilijon** ne pomenita isto, da se namesto decimalne vejice v anglosaškem svetu uporablja pika ipd.

Odgovor:

Pravopis obravnava pojave, ki imajo zapisovalno oziroma pravopisno razsežnost; ne prevzema sistematičnega opisa skladnje in stilistike. Tako je npr. **pisanje ogovornih zaimkov z veliko ali malo začetnico** (*Vi, Vas, Ti* oziroma *vi, vas, ti*) pravopisno vprašanje in zato spada med pravila o začetnici, medtem ko sistematični opis **vikanja, polvikanja in skladijskega ujemanja** spada v slovnično poglavje o skladnji ali v stilistični priročnik.

Čeprav je zasnova pravil problemska, saj sledi pravopisnim potrebam uporabnikov, kakor so jih ti izrecno izrazili bodisi na srečanjih bodisi v javni razpravi ali v Jezikovni svetovalnici, pa ta razširitev vključuje pravopisno tematiko in ne vseh normativnih težav, ki jih imajo uporabniki slovenščine. In med pravopisno problematiko spadajo tudi pogoste napake, ki izhajajo iz neposrednih strojnih prevodov (najpogostejše iz angleščine). To velja zlasti za odločitve o piki oz. vejici pri decimalnem zapisu ter piki ali dvopičju pri zapisu ure.

Ob dejstvu, da KSSJ sicer izraža zaskrbljenost zaradi naraščajočega vpliva angleščine, bi podobna opozorila lahko zaznala ne le kot **interventna**, ampak kot **preventivna**. Ker pravopis obravnava med pisnimi znamenji tudi številke in številke ter razmerja med številskim in črkovnim zapisom, je poimenovanje visokih števil stvar pravopisa, razmerje med izrazoma *milijon* in *bilijon* pa v tem kontekstu pogosto opažena napaka, povezana s prevajanjem. Ob vse bolj prisotni umetni inteligenci, ki uporabnikom daje ustrezne napotke le, če take podatke dobi, se opomba, v kateri je omenjeno neekvivalentno razmerje med obema izrazoma, zdi predvsem zaželena.

Na pravopis se danes ne sklicuje le samo za branje pravil usposobljen jezikoslovec, temveč širok krog uporabnikov in celo pametni stroji. Tu pa velja: več pravopisnih zadreg bo pojasnjenih, več znanja bo v obtoku.

Da skopo besedilo pravil lahko povzroča težave uporabnikov, pričajo tudi vprašanja v Jezikovni svetovalnici. Sodobni pravopis mora biti tudi priročnik, ki uporabniku pojasni, zakaj je neka rešitev priporočena, druga omejena, tretja pa zavrnjena.

5. Pisanje okrajšav poslovnih subjektov

KOMENTARJA KSSJ:

Predlog pravopisa:¹ Okrajšave kot stalni dodatki ob imenih gospodarskih družb (d. d., d. n. o., d. o. o., s. p.), ki jih z vejico ločimo od imena in jih pišemo s presledki, so v registru podjetij pogosto zapisane stično (Petka, d.o.o.).^{11.}
{27}

Komentar: To je opis rabe, pa še to nepopoln, saj so v registru podjetij ti dodatki zapisani tudi brez vejice: *Petka d.o.o.* Pravopis torej na tem mestu zapiše pravilo in nato nemudoma opiše rabo v poslovnem registru, ki je v nasprotju s tem pravilom, s čimer to napačno rabo (kot izjemo?) legitimizira. **Zapis v Registru podjetij ne more biti zgled za pravopisna pravila, obratno pač.**

Predlog hkrati uvaja spremembe z neposrednimi praktičnimi, upravnimi in finančnimi posledicami, ne da bi bila njihova nujnost jasno strokovno utemeljena in usklajena. Normativno se na trenutke celo podreja vplivu moči trga in kapitala – na primer pri stičnosti ločil, kjer navede pravilo in takoj zatem zapiše, da v »poslovnem registru« stvari zapisujejo tudi drugače (in je torej njihovo pisanje prav tako pravilno, čeprav v nasprotju s tik pred tem zapisanim pravilom).

Odgovor:

Pravopisno pravilo določa način zapisovanja okrajšav v besedilu, in sicer z okrajšavno piko in presledkom.

Zapis v registru ni merilo za pravopisno pravilnost/ustreznost. Gre za uradno zapisano obliko konkretnega pravnega subjekta, ki jo mora uporabnik v določenih pravnih in administrativnih položajih zapisovati nespremenjeno. Lektorji, ki so sledili pravopisnemu določilu v SP 2001, so od naročnikov dobivali opozorila, da je popravek v nasprotju z zapisom imena pravne osebe v poslovnem registru in da morajo zato slediti registrskemu zapisu. Razmerje med pravopisnim pravilom in registrsko prakso bo v končni različici pojasnjeno v komentarju ob pravilu in umaknjeno iz razdelka Posebnosti.

Okrajšave besednih zvez

- {25} Pri besednih zvezah načeloma okrajšamo vsako prvino, krajšavni piki pa sledi presledek: t.i. (< tako imenovani/imenovana/imenovano), d.o.o. (< družba z omejeno odgovornostjo), izr. prof. (< izredni profesor / izredna profesorica), op. a. (< opomba avtorja/avtorice), dr. dent. med. (< doktor/doktorica dentalne medicine), Ur. l. (< Uradni list).
- [Pregledujemo vaše komentarje](#)
- {26} Zaradi pogoste rabe nekaterih besednih zvez oziroma iz njih nastalih okrajšav se je vmesna krajšavna pika postopoma opustila: itd. (< in tako dalje), itn. (< in tako naprej), ipd. (< in podobno), npr. (< na primer), tj. (to je), mdr. (< med drugim), idr. (< in drugo, in drugi).
- [Pregledujemo vaše komentarje](#)
- {27} POSEBNOSTI
1. Če je prva beseda besedne zveze, ki jo želimo okrajšati, krajši predlog ali veznik, se ta ne okrajša vedno: po Kr. (< po Kristusu), v pok. (< v pokoju) proti pr. Kr. (< pred Kristusom).
 2. Okrajšave kot stalni dodatki ob imenih gospodarskih družb (d. d., d. n. o., d. o. o., s. p.), ki jih z vejico ločimo od imena in jih pišemo s presledki, so v registru podjetij pogosto zapisane stično (Petka, d.o.o.).
 3. Okrajšave za gospodarske družbe iz drugih jezikov v slovenskih besedilih pišemo enako kot slovenske okrajšave, npr. 'družba z omejeno odgovornostjo': s. r. l. (< it. *Società a responsabilità limitata*), GmbH (< nem. *Gesellschaft mit beschränkter Haftung*).
 4. Pri pisanju prevzetih okrajšav besednih zvez upoštevamo načela slovenskega pravopisa glede stičnosti, npr. N. N. (< lat. *nomen nescio* – 'neznaneč/neznanka'), P. S. (< lat. *post scriptum* – 'pripis'), R. I. P. (< lat. *requiescat in pace*, angl. *rest in peace* – 'naj počiva(jo) v miru').
- [Pregledujemo vaše komentarje](#)

6. Daljšanje osnove s t pri imenih Srečo, Sašo ...

KOMENTAR KSSJ:

Predlog pravopisa: Pri pregibanju imen Srečo, Sašo, Božo, Franjo ipd. v pogovornem jeziku je končnica o pogosto pojmovana kot del osnove, ki jo daljšamo s soglasnikom t, npr. **Srečota, Sašota, Božota, Franjota**; podaljšani osnovi je enaka tudi podstava: **Srečotov, Sašotov, Božotov, Franjotov**.« ^{VI/2. {120}}

Komentar: Pogovorni podstandard v pravopisnih pravilih nima mesta. Tudi če bi ga imel, je pogovorno rabo treba opisati natančno, izčrpno in strokovno. Govorci mnogih slovenskih narečij s soglasnikom t (ali kakim drugim soglasnikom) v pogovornem jeziku npr. daljšajo tudi druge samostalnike moškega spola s samoglasniško končnico: **kinota, avtota, Gregana** ipd. Ne gre torej le za popolnoma neprimerno vdiranje pogovorne rabe v knjižni jezik, temveč za vdiranje rabe zgolj z določenega, zlasti osrednjeslovenskega območja.

Odgovor:

Besedilo pravopisa je treba brati natančno. V tem primeru gre za opis stanja v pogovornem jeziku, besedna zveza *pogovorni jezik* je v predlogu celo odebeljena. Zato je opis pripravljen za razdelek, označen s pisalom, ki ni del osnovnih pravil. To je podrobneje opisano v drugi točki tega dokumenta.

Razlog za opisovanje pogovornih praks v pravopisu je zgolj njihovo pogosto pojavljanje v knjižnem jeziku. Pravopisna tradicija praviloma ni opisovala drugih regionalno pogojenih oblik, ki jih v knjižnem jeziku ne srečujemo in ni razloga, da bi tako bilo v *Pravopisu 8.0* (npr. *Gregana, Žigana, kinota*).

Ob primeru daljšanja osnove pri imenih na končni -o pa gre za proces normativne restrikcije, saj so normativni priročniki prve polovice 20. stoletja še omahovali (npr. že A. Breznik v slovnici 1916

govori o »manj pravilni« rabi in ne prepovedani rabi). Oba povojna pravopisa prinašata izrecno normativno prepoved, pri čemer pravopis iz leta 1962 obliko *Markota* že zvrstno opredeli kot pogovorno.

7. Kratkopisne krajšave tipa *Mi2*, *5er*, *ju3*

KOMENTAR KSSJ:

Predlog pravopisa: Kratkopisne krajšave so tiste, pri katerih poleg črk izkoriščamo izgovor števil, npr. *s5* 'spet'; *5er* ali *5R* 'Peter'; *ju3* 'jutri'; *Mi2* 'Midva' (ime glasbene skupine). ^{II. {36}}

Komentar: Z umestitvijo kratkopisnih krajšav iz sporočil SMS v posebno rubriko Slovenskega pravopisa (brez komentarja in niti pod posebnosti), avtorji predloga pravopisa legitimizirajo knjižno rabo izrazito slogovno zaznamovanih in na ozko populacijo govorcev v neformalnem kontekstu omejenih oblik.

Odgovor:

Kratkopisne krajšave so bile pravopisno zanimiva novost. V obdobju od javne razprave leta 2019 se je sicer izkazalo, da so kratkopisne krajšave spremenile svojo funkcijo, saj danes omejenost s prostorom pri pisanju telefonskih sporočil ni več aktualna. Je pa kratkopisnost ostala stilno sredstvo, ki ga izkoriščajo oglaševalci in se pojavlja tudi v imenih, ki jih vključujemo v pisani in govorjeni knjižni jezik (npr. skupina *Mi2*).

8. Tvorjenke iz kratic s končnim -O (UNESCOV)

KOMENTAR KSSJ:

Predlog pravopisa: Če se nečrkovalna kratica končuje na nenaglašeni samoglasnik, tega obravnavamo kot sklonilo oziroma kot del obrazila in ju tudi v stranskih sklonih pišemo z veliki črkami (UNESCO UNESCA, UNESCOV; EMO EMA, EMOV; FIFA FIFE, FIFIN). ^{II. {9}}

Komentar: Pisanje tipa z *NATOVIMI enotami*, z *UNESCOVIMI programi* je jezikovno povsem nerazumno, saj tako kratica zvoledni, neprimerno pa je tudi z grafičnega vidika. Izdatna raba samih velikih črk poleg tega lahko v sodobnem pisnem, zlasti digitalnem sporočanju označuje kričanje, s čimer tak zapis ob kopičenju in pregibanju daje vtis slogovne zaznamovanosti.

Odgovor:

Za sklanjanje velja pravilo, da sta končna nenaglašena -a in -o končnici, kar pomeni, da je osnova UNESC- in NAT-. Ker je osnova enaka podstavi, iz katere tvorimo izpeljanke, je tudi tvorjenka UNESCOV sistemska in mogoča. Ker uporabnike lahko zmede dejstvo, da se končna črka prekriva z orodniško končnico (-o : -om), se v rabi pojavljajo najrazličnejši nesistemski zapisi (*UNESCOOV, *UNESCO-ov, *UNESCO-v), Pravopis 8.0 priporoča, da se kratica najprej zapiše kot navadno lastno ime, nato pa se iz nje tvori pridevnik, npr. UNESCO > Unesco > Unescov.

9. Pisanje krajevnih imen

KOMENTAR KSSJ:

Predlog pravopisa: Z veliko začetnico pišemo vse sestavine krajevnih imen (mest, vasi in zaselkov), razen neprvih predlogov: Mojstrana, Podnanos; *Dolenje Selce, Dolenjske Toplice, Gorenja Vas, Novo Mesto, Opatje Selo, [...]* *Stari Trg pri Ložu*.^{III. [52]}

Komentar: Predlog novega pravopisa tukaj spreminja desetletja staro, uveljavljeno rešitev, ki ni povzročala težav. Tako bomo po novem z veliko začetnico pisali tudi neprve sestavine naselbinskih imen mesto, vas, selo in trg. Ta sprememba bo imela tudi upravne in finančne posledice. Ali so stvari domišljene? Usklajene v stroki, z učitelji in drugimi deležniki? Nikjer ni pojasnjeno, zakaj naj bi sestavino *mesto* v primeru *Dunajsko Novo mesto* (podpoglavje Nemščina, odstavek {31}) še naprej pisali z malo začetnico. Sprememba poleg tega dodatno zapleta pravila: predlog pravopisa namreč med krajevna imena prišteva zaselke, ne pa tudi imen mestnih predelov. Po zdajšnjem predlogu bomo tako drugo sestavino imena *Dolenja Vas* pisali z **veliko začetnico**, ker je to ime zaselka naselja *Čezsoča*, drugo sestavino imena *Gotna vas* pa z malo, ker je to ime mestne četrti Novega mesta.

Na temo male in velike začetnice v novem pravopisu je bil pred časom sklican posvet, na katerem so bila predstavljena številna mnenja, konsenz pa ni bil dosežen. Več sodelujočih je predlagalo, da se poenostavi pisanje in v lastnih imenih (skoraj) vse piše z veliko začetnico. Znatno delež prisotnih, zlasti učitelji, se je po drugi strani nagibal k temu, da tozadevna pravila ostanejo nespremenjena. V predlogu pravopisa se je nato na presenečenje večine znašla sprememba, ki jo je zagovarjala samo tedanja predsednica Pravopisne komisije s svojo ekipo, namreč da bi se v bodoče tudi neprve sestavine mesto, vas, selo in trg pisale z veliko začetnico. Poleg neodgovorjenega vprašanja, na podlagi česa je prišlo do odločitve o končni različici spremenjenega pravila, le-to v omenjenem kontekstu izpade kot sprememba zaradi spremembe same, saj ne rešuje ničesar, ima pa več že omenjenih, tudi finančnih posledic na upravnem in izobraževalnem področju.

Odgovor:

Tu končne odločitve še ni.

Ob tehtanju predlogov, ki so predstavljeni v brošuri [Živim v Bukovem Vrhju pod Bukovim vrhom](#), smo za javno razpravo izbrali predlog, ki pri pisanju naselbinskih imen najbolj tehnično odpravlja izjemo in ki sledi praksam v primerljivih jezikih. **Odprava izjeme se zdi močan argument.**

Končna odločitev o pisanju krajevnih zemljepisnih imen se oblikuje v sodelovanju z geografijo oziroma s Komisijo za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije, ki je reformo tudi že predlagala.

Predlog sicer ni brez primerjave z drugimi jeziki. V **hrvaščini** se v večbesednih krajevnih imenih z veliko začetnico pišejo vse besede – razen predlogov in veznikov (*Dugo Selo, Slavonski Brod, Sveti Filip i Jakov*). Podobno je v **češčini**: pri imenih mest oz. občin se pišejo polnopomenske sestavine z veliko začetnico, npr. *Nové Město na Moravě*. Enako v slovaščini: *Nové Mesto nad Váhom*.

Krajevna (oz. naselbinska) imena se v slovenščini pišejo **v vseh sestavinah z veliko začetnico**. Izjema so neprve sestavine *vas, mesto, trg, selo* in pomanjševalnice iz teh imen. Paradoks je, da v imenu *Senčni Kraj* (na Koroškem) pišemo sestavino *Kraj* z veliko začetnico, čeprav označuje naselje. To se je zgodilo zato, ker pravopis ob izjemah *vas, mesto, trg, selo* ne navaja tudi besede *kraj*. Mnogi uporabniki tudi besede *trg* ne dojemajo več kot občno ime za naselje, večje od vasi in manjše od mesta, kar s kvalifikatorjem *nekdanj* potrjuje že prva izdaja SSKJ.

Še ozadje predlagane spremembe:

Uveljavljanje velike začetnice v neprvi sestavini je predlagala Komisija za standardizacijo krajevnih imen pri Vladi Republike Slovenije. Po tem so se oblikovali različni podpredlogi: (1) tehnični zapis

(prav vse z veliko, kar bi bilo dejansko najlažje: *Blejsko Jezero, Črna Vas, Zelena Jama*), (2) delni tehnični zapis (z veliko le vse sestavine krajevnih imen: *Blejsko jezero, Črna Vas, Zelena jama* 'del Ljubljane') in (3) pomenski zapis (vedeti, kaj ime označuje, nato pa iskati pomenske ustreznice: *Blejsko jezero, Črna vas, Zelena Jama* 'del Ljubljane'). Zaradi nasprotovanja tehničnemu pravilu, da bi se pisalo z veliko začetnico prav vse enote vseh zemljepisnih imen, kar bi bilo najlažje in bi poenostavilo pravopis (*Blejsko Jezero, Črna Vas, Zelena Jama*), smo se v predlogu za javno razpravo odločili za brezizjemno veliko začetnico samo pri skupini krajevnih imen (možnost 2).

Finančni argument je treba obravnavati realno: če bo sprememba morda uveljavljena, ne bo zahtevala takojšnje zamenjave dokumentov in tabel, ampak postopno zamenjavo – ob rednih menjavah. Učbeniki se posodablajo že zdaj v rednih nekajletnih intervalih.

10. Številski dodatek kratici

KOMENTAR KSSJ:

Predlog pravopisa: Kadar kratici sledi številski dodatek, ga pišemo na različne načine (*SSKJ2, ZIL-1, MP3/mp3, NUK 2, SVL I*). II. {17}

Komentar: To ni pravilo, ampak opis rabe. Torej ne spada v pravopis. Pravilo bi moralo povedati, kdaj naj uporabimo kateri način. Poleg tega je opis pomanjkljiv. Poleg petih (!) navedenih možnosti pogosto npr. pišemo tudi ²SSKJ.

Odgovor:

Dopolnitev smo upoštevali, saj je v javni razpravi tudi več drugih uporabnikov izrazilo pričakovanje po jasnejšem usmerjanju. Ob tem naj opozorimo, da je desnostična nadpisana številka običajno pred letnico ponovne izdaje in ne pred kratico. Drugo je, če je številka stilno oblikovan del imena, kot velja za zapis ²SSKJ. Po reviziji poglavja smo oblikovali pravilo, da se številski dodatek, ki sledi kratici, ne dotika kratice.

11. Pridevniki s priponskimi obrazili -ov/-ev ali -in v stalnih besednih zvezah

KOMENTAR KSSJ:

Predlog pravopisa: Z veliko ali malo začetnico pišemo pridevnike z obrazili -ov/-ev ali -in v stalnih besednih zvezah, ki se uporabljajo v različnih strokah, med drugim a) v medicini (bolezni, deli telesa ipd.): *Aspergerjev/aspergerjev sindrom, Crohnova/crohnova bolezen, Downov/downov sindrom, Epstein-Barrov/epstein-barrov virus; Adamovo/adamovo jabolko, Evstahijeva/evstahijeva cev* [...] III. {112}

Pravopis ne more puščati dvojnic pri strokovnih poimenovanjih (uskladiti se morata obe stroki, npr. jezikoslovje in medicina, saj gre za strokovne termine).

Odgovor:

Upoštevano. Po reviziji se uveljavlja poenostavljen in enotnejši zapis izlastnoimenskih pridevnikov na -ov/-ev in -in, kadar so sestavina stalnih strokovnih ali frazeoloških poimenovanj. Predvideni so torej zapisi *Hipokratova prisega, Aspergerjev sindrom, Mozartova kroglica, Ahilova peta*. Gre za

odmik od starejše pravopisne rešitve, ki je iz pomenskega razlikovanja med svojilnostjo in vrstnostjo izpeljevala tudi razlikovanje v zapisu začetnice. Dosedanja dvojničnost torej ni posledica neodločenosti pri kodifikaciji, temveč ima svojo zgodovino v razvoju jezikoslovnega razumevanja te skupine pridevnikov. V slovenskem jezikoslovju se je v sedemdesetih letih 20. stoletja uveljavilo spoznanje, da pridevniki na -ov/-ev in -in, tvorjeni iz osebnih lastnih imen, ne izražajo nujno svojilnosti, ampak lahko v stalnih besednih zvezah dobijo tudi vrstni oziroma razvrščevalni pomen. To pomensko razlikovanje je sistematično razvijala zlasti Ada Vidovič Muha (*Slovensko leksikalno pomenoslovje*) (1); nanj se opira tudi Andreja Žele, ki leta 2001 v prispevku *Vezljivost kot pomensko- in strukturnoskladenjski pojav* (Slavistična revija) (2) med izimenske vrstne pridevnike uvršča npr. *pitagorov* v zvezi *pitagorov izrek*.

Ada Vidovič Muha: Slovensko leksikalno pomenoslovje (2021)

1.3.1 *Vrstni izsvojljni Prid* (Vizs) so v levem prilastku ob samostalniku: (*sevalni*) *rentgenski aparat* ← *aparat vrste Röntgen (ki seva)*. Prvostopenjska pretvorba je morda homonimna s svojilno pomensko skupino. Pomenskemu razmerju med jedrom in podstavno besedo bi lahko rekli izvirno.

1.3.1.1 *Vrstni izimenski Prid* so tvorjeni v glavnem iz lastnih imen s priponski-mi obrazili -ov, -ev, -in, -ski, -ški, -ji. Druga pretvorbena stopnja izraža, da je kaj poimenovano a) po izumitelju: *papinov lonec* ← *lonec* (od) *Papina* ← *lonec*, ki ga je izumil Papin; tako še: *rentgenski aparat*, *glavberjeva sol*, *pitagorov izrek*, *blagajev volčin* idr., in b) po tipični lastnosti koga, česa, po podobnosti komu, čemu: *ahilova peta* ← *peta* (od) *Ahila* ← *peta*, *značilna za Ahila*; tako še: *avgijev hlev*, *ariadnina nit*, *sizifovo delo*, *marijini laski* idr.

A. Žele, Vezljivost kot pomensko- in strukturnoskladenjski pojav (Slavistična revija, 2001)

¹¹ Po isti avtorici so povzeta tudi poimenovanja za skupine vrstnih pridevnikov: – De ima: predmetne Prid in sredstvene Prid (*tovorni/ladijski prevoz*) in sestavne Prid (*ekipno tekmovanje*); – Rd ima: izimenske Prid (*pitagorov izrek*), snovne Prid (*cukren izdelek*), sestavne Prid (*kristalni skupek*, *citronski nasad*); – Pd ima: namembne Prid (*črpalna naprava*), snovne Prid (*železna priprava*), spremstvene Prid (*bencinski gorilnik/kuhalnik*); – Sd ima: namembne Prid (*celilno mazilo*); – izprislovne Prid pa imajo lahko vsi besedotvorni pomeni izglagolskih samostalnikov: *mladostni spomin*, *laboratorijski poskus*, *blagajniški prejemek*, *ladijski kuhar*, *kraški izvir*.

Iz tega spoznanja je bila izpeljana tudi pravopisna rešitev: že *Načrt pravil za novi slovenski pravopis* iz leta 1981 je predlagal malo začetnico pri izlastnoimenskih pridevniki na -ov/-ev in -in, kadar ti ne izražajo svojilnega pomena. Vendar je ločnica med svojilnostjo in vrstnostjo v dejanski rabi težje določljiva: *Otroci se učijo o Pitagorovem izreku* (čigavem?), *Otroci se učijo o pitagorovem izreku* (katerem?). Pravopisni slovar SP 2001 je zato pri številnih takih zvezah normiral obe možnosti, npr. *parkinsonova/Parkinsonova bolezen*, *adamovo/Adamovo jabolko*, *papinov/Papinov lonec*, *ahilova/Ahilova peta*. Tudi Koncept novega razlagalnega slovarja slovenskega knjižnega jezika iz leta 2015 med pisnimi dvojnicami izrecno navaja *pitagorov izrek* – *Pitagorov izrek*:

2.3 Dvojnice

V NSSKJ so obravnavane zlasti naslednje skupine dvojnic:

- a) pisne, npr. *gaspačo* – *gazpacho*, *au* – *av*, *videokamera* – *video kamera*, *pitagorov izrek* – *Pitagorov izrek*, vključno s posameznimi tipi besedotvornih dvojnic, npr. *bordar* – *border*, *izgovorjava* – *izgovarjava*;

Novejša gradivska raziskava je pokazala, da ne le v strokovnih krogih, temveč tudi v splošni rabi opazno prevladujejo zapisi z veliko začetnico. Zlasti pri ustaljenih poimenovanjih zakonov, odkritij, vse pogostejše tudi patentov, izumov, izrekov ipd. Tudi ob nesvojilnem pomenu zapisov z malo začetnico skorajda ni (*Purkynějeva vlakna*, *Gauß-Krügerjev koordinatni sistem*, *Creutzfeldt-Jakobova bolezen*). V nekaterih terminoloških slovarjih je velika začetnica uveljavljena kot edina možnost (npr. *Slovenski medicinski slovar*).

12. Pisanje vzdevkov in psevdonimov

KOMENTAR KSSJ:

Predlog pravopisa: Večbesedne vzdevke in psevdonime, ki opisujejo lastnosti oseb, pišemo z malo začetnico: goriški slavček (namesto Simon Gregorčič), puščavska lisica (namesto Erwin Rommel), železna lady (namesto Margaret Thatcher). Če je v takem poimenovanju lastno ime, ga pišemo z veliko začetnico: **doktor Fig** (namesto **France Prešeren**), **mati Terezija** (namesto **Anjezë Gonxhe Bojaxhiu**). III. {17}

Komentar: Kako je lahko **Fig** lastno ime? Ali ga morda sklanjamo **doktorja Figa**, **doktorju Figo**? Poleg tega zapis **Anjezë** ni usklajen z alinejo {17/1} poglavja Albanščina, kjer v tem istem predlogu pravopisa piše, da se take besede v slovenščino prevzemajo v obliki na **-a**, torej **Anjeza**.

Odgovor:

Za Prešernov vzdevek sta v virih izpričani različici *doktor Fig* in *doktor Figa*. Ker variantnost vzdevka po nepotrebnem otežuje ponazoritev pravila, bo zgled v revidirani različici zamenjan z drugim primerom. Sámó pravilo o pisanju vzdevkov s tem ni postavljeno pod vprašaj. Tako zapisani vzdevki že tvorijo vzorec, ki ga ni mogoče spregledati, npr. *doktor Ribežen* (Aprovizacija, Milčinski, 1916), *doktor Mikrob*, *doktor Smrt*, *doktor Who* ipd. Zvezo sklanjamo v obeh sestavinah, torej *doktor Fig*, rod. *doktorja Figa*.

Napaka, ki se navezuje na albanščino, je že odpravljena ob prevzemalnih pravilih za albanščino in bo odpravljena tudi v poglavju o začetnici.

13. Pisanje občnoimenskih sestavin ob imenih domišljajskih bitij

KOMENTAR KSSJ:

Predlog pravopisa: Pri nekaterih mitologiziranih bitjih izjemoma, *zaradi neustaljenosti v rabi*, pišemo občno poimenovanje z veliko ali malo začetnico: **dedek/Dedek Mraz, kralj/Kralj Matjaž, kraljevič/Kraljevič Marko; lepa/Lepa Vida, zeleni/Zeleni Jurij**. III. {32}

Neustaljena raba je tu zato, ker je pravopis v dolgih desetletjih ni znal predpisati. Ali besedilo sporoča uporabniku, da je npr. *maček Muri* pravopisno drugače kot *Dedek Mraz*? Naloga pravopisa je prav to, da »ustali« neustaljeno rabo in ne, da zgolj opisuje kolebanje kot posledico neobstoja ustreznih pravil.

Odgovor:

Zaradi poenostavljanja pravil in težnje po odpravi nepotrebnih dvojnic je po reviziji v Pravopisu 8.0 dvojničnost odpravljena.

Dvojnico pri zvezah *dedek Mraz* tudi *Dedek Mraz*, *kraljevič Marko* tudi *Kraljevič Marko*, *kralj Matjaž* tudi *Kralj Matjaž*, *lepa Vida* tudi *Lepa Vida* najdemo v pravopisih od leta 1935 dalje in tudi v veljavnem pravopisu. Jezikoslovci so njeno odpravo večkrat predlagali, vendar glede tega ni bilo doseženo soglasje (prim. H. Dobrovoljc, *Pravopisje na Slovenskem* (2004)). Tudi J. Toporišič je ob izidu SP 2001 opozoril, da je dvojnica nepotrebna, a se Pravopisna komisija ni zedinila (zlasti njen prevajalski del) in jo je ohranila kot odraz neustaljene rabe. Argument za ohranjanje je bil povezan s pogostim ali redkim izpustom prve enote. Dvojnična kodifikacija ni zajela prav vseh zgradbeno enakih primerov.

Revizijska odločitev temelji na tipski uvrstitvi vseh istovrstnih imen v skupino besednih zvez z vrstnim jedrom in imenskim prilastkom. Zapis občnoimenske sestavine z malo začetnico (*dedek Mraz, kralj Matjaž*) sledi zvezam *muca Copatarica, riba Faronika, komet Repatec, sovica Oka* in, seveda, *maček Muri*.

14. Pisanje uradnih lastnih imen (slovenska Istra)

KOMENTAR KSSJ:

Predlog pravopisa: V vlogi razlikovalnega določila pred imenom so tudi pridevniki, npr. **slovenska Istra, severna Primorska, avstrijska Koroška**, ki so del imena le, če gre za uradna poimenovanja geografskih enot: **Beneška Slovenija**. III. {57}

Komentar: *Slovenska Istra* je uradno lastno ime: <https://www.regionalobala.si/novica/kje-spluh-zivimo-istra-slovenska-istra-obala-primorska-zmesnjava-se-nadaljuje-o-tem-bodo-odlocali-ko> in se morata torej tako razlikovalno določilo kot ime pisati z veliko začetnico. V odstavku je torej pravopisna napaka, ki nasprotuje pravilu, zapisanemu v tem istem odstavku.

Odgovor:

Navedena informacija ne drži. Tu novi pravopis nima odločilnega vpliva in ne določa statusa zemljepisnih imen. Standardizacija uradnih zemljepisnih imen je institucionalni postopek, pri katerem ima osrednjo vlogo KSZI, evidence pa vodi GURS; pravopis določa zapis, ko je imenski status ugotovljen oziroma standardiziran.

Dokler zveza **slovenska Istra** ni »registrirana« kot **uradno ime**, je to opisna zveza že obstoječega imena večje zemljepisne enote, ki se razteza čez več držav, in razlikovalnega pridevnika. Podobnih opisnih poimenovanj imamo veliko in jih pišemo po istem vzorcu, npr. *slovenska Koroška* nasproti *avstrijska Koroška* (enako npr. *slovenska Štajerska*), *slovenske Alpe* nasproti *avstrijske Alpe*. Status imena imajo **uradna imena zemljepisnih enot**, npr. *Julijske Alpe*, *Savojske Alpe*, *Karnijske Alpe*.

Res je, da so župani štirih občin – Kopra, Pirana, Izole in Ankarana – predlagali, da se področje štirih občin na območju slovenske Istre ne imenuje več *Obala* ali *Slovensko primorje*, toda predlog morajo potrditi občinski sveti teh štirih občin, kar se doslej ni zgodilo. Predlog ali medijsko poročanje še ne pomenita standardizacije.

15. Pisanje izdelkov

KOMENTAR KSSJ:

Po novem bomo proti bolečini jemali Aspirin, pili Coca-Colo in pekli v posodi, ki je premazana s Teflonom. Predlog novih pravopisnih pravil je zasnova za prvi slovenski pravopis v zgodovini, ki bi se jezikovno prilagajal praksi in diktatu gospodarskih subjektov.

Odgovor:

Ta očitek je zelo poenostavljen in je tudi v nasprotju z *Zakonom o intelektualni lastnini*, na katerega so se slovenski leksikografi že morali odzvati.

Zakon o intelektualni lastnini v 51. členu določa: če reprodukcija znamke v slovarju ali podobnem delu ustvarja vtis, da gre za generično ime, mora založnik na zahtevo imetnika označiti, da gre za znamko. Znamka je v slovenščini označena z veliko začetnico ali oznako. Ta pravna zahteva je opisana tudi v prispevku A. Perdih in M. Snoja SSKJ² (*Slavia Centralis* 2015), v katerem je pojasnjeno, da so v drugi izdaji *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* morali zaradi zahteve lastnikov blagovnih znamk odstraniti iz slovarja slovarske sestavke *cockta*, *kokta*, *teflon*, *superga*, *teflonski* in *tetrapak*.

A. Perdih, M. Snoj SSKJ² (*Slavia Centralis*, 2015)

¹ Izjemoma so bili zaradi zahteve imetnikov blagovnih znamk na podlagi 51. člena *Zakona o industrijski lastnini* iz slovarja izločeni celotni slovarski sestavki *cockta*, *kokta*, *superga*, *teflon*, *teflonski* in *tetrapak*. Ti slovarski sestavki so objavljeni v Gliha Komac idr. 2014: 235.

Pravopisna pravila se takemu problemu ne morejo izogniti. Po reviziji bo moralo biti upoštevano zakonsko določilo glede lastniških imen. Lastniška imena oz. znamke so pisani z veliko začetnico zlasti v vlogi imenskega prilastka, a tudi kot samostojna imena (to velja tudi za zdravila in druge lastniško zaščitene farmacevtske izdelke, za katere SP 2001 izrecno določa, da se pišejo z malo začetnico). Z malo začetnico so v prenovljenih pravilih pisana le občna imena – vrstna

poimenovanja zdravilnih učinkovin (*paracetamol*), ki so lahko sestavina zdravil – ta pa nosijo lastniška imena proizvajalcev: *Lekadol* (Lek), *Daleron* (Krka), *Saridon* (Bayer).

Hkrati pa bo pojasnjeno, kdaj je treba v slovenščini pisati malo začetnico: ta je pri celotni skupini upravičena v primerih, ko beseda oz. zveza zaznamuje vrsto izdelkov ali nadpomenko ter pri vrstnih poimenovanjih izdelkov serijske proizvodnje. Enako velja, kadar se ime poobčnoimeni, npr. *terensko vozilo znamke Jeep* > *džip* 'terensko vozilo katere koli znamke'.

Po reviziji bo v *Pravopisu 8.0* torej še bolj poudarjena možnost zapisa z malo začetnico pri obeh skupinah, zato pisanje male začetnice ne bo predstavljeno več kot posebnost, ampak kot temeljno pravilo.

16. Ločevalna znamenja v grščini

KOMENTAR KSSJ:

Predlog pravopisa: V novogrški pisavi se uporabljata dve ločevalni znamenji, ki sta v grščini obvezni sestavini zapisa in se uporabljata na malih tiskanih črkah in na veliki začetnici: ostrivec (‘’) označuje naglašeni zlog in tonem ter ga pri prečrkovanju ohranjamo. VII./Nova grščina {4}

Komentar: Ostrivec v tem primeru seveda ne označuje tonema, ker grščina že vsaj kakih 1500 let ne naglašuje več tonemsko.

Odgovor:

Na lapsus so nas že opozorili in je odpravljen.

17. Nemško ime reke Ren

KOMENTAR KSSJ:

Predlog pravopisa: Namesto nemških uporabljamo slovenska imena (eksonime) za naslednje zemljepisne danosti [...] imena nekaterih bolj znanih rek, npr. Donava [dónava] (nemško *Donau*), Ren [rén] (nemško *Ren*). VII./Nemščina {31}

Komentar: Ren je v nemščini *Rhein* in ne *Ren*.

Odgovor:

Na lapsus so nas že opozorili in je odpravljen.

18. Vzdevki in stalni pridevki

KOMENTAR KSSJ:

Predlog pravopisa: Pri nekaterih zgodovinskih osebnostih je vzdevek sčasoma postal lastno ime: **Črna kraljica** (namesto Barbara Celjska), **Janez Dobri** (namesto papež Janez XXIII.), **Sončni kralj** (namesto Ludvik XIV.).^{III. (17)}

Komentar: Zakaj *Dobri* z veliko, *kraljica* pa z malo začetnico? V tej alineji sta torej obravnavani dve različni stvari, razlika med njima pa ni niti pojasnjena niti utemeljena.

Odgovor:

Predlog iz leta 2021 je izhajal iz širšega pojmovanja nadomestnih imen (*Marija – Mati dobrega sveta*). Nadaljnja gradivska presoja je pokazala, da je treba natančneje razlikovati med vzdevkom, perifrazo in zgodovinskim imenom z razlikovalnim dodatkom: (1) Vzdevek nadomešča pravo ime (*Kajuh, Prežihov Voranc, Bagrjana*). (2) Perifraza je opis osebe, navadno uporabljen ob imenu, pristavčno. Uporabimo jih, kadar želimo z metaforo ali opisom ponazoriti lastnost, videz, kraj bivanja osebe ali tudi kake predmetnosti oziroma pojma. Iste perifraze lahko uporabljamo za več oseb ali stvarnosti: (*Simon Gregorčič, goriški slavček; Japonska, dežela vzhajajočega sonca; Stockholm/Amsterdam, severne Benetke*). (3) Zgodovinska imena znanih osebnosti, tudi vladarjev in papežev, dobijo pogosto razlikovalni dodatek, ki zaradi identifikacije dobi vlogo priimka (*Janez Dobri*).

Pisanje perifraznih opisov z veliko začetnico bi kaj hitro vodilo v dvome, kje se ustaviti (npr. *Zagreb – hrvaška prestolnica*). Zgodi pa se, da pogosto rabljeno perifrazno poimenovanje dobi imenski značaj, npr. *Sončni kralj*. Primer *Črna kraljica* zaradi omejene rabe ni primeren in bo umaknjen.

19. Zapis velike začetnice: Tretji brižinski spomenik

KOMENTAR KSSJ:

Predlog pravopisa: Pri imenih, kjer je številka del imena ali stalni pridevek, lahko številko zapišemo z besedo: Henrik Osmi, Ludvik Štirinajsti, Jožef Drugi; **Tretji brižinski spomenik** proti **Brižinski spomeniki**.^{III. (21)}

Komentar: Zapis *Tretji brižinski spomenik* se v tem kontekstu lahko primerja samo zapisom *III. Brižinski spomenik*. Nikjer ni pojasnjeno, zakaj se v prvem zapisu pridevnik *brižinski* zapisuje z malo začetnico.

Odgovor:

Komentar KSSJ se vsebinsko sklicuje na poglavje *Pisna znamenja* in navaja slogovni napotek iz tega poglavja, pri številčenju pa se nanaša na neobstoječe pravilo v poglavju *Velika in mala začetnica*. Gre torej za napačen sklic oz. lapsus.

V poglavju *Pisna znamenja* je rešitev predstavljena v slogovnem napotku ob členu 21:

- {21} Rimske številke poleg arabskih uporabljamo tudi pri zapisovanju športnih kategorij (*divizija III*), težavnostnih stopenj v alpinizmu (*VIII, IX–*), stopenj nadgradnje izdelkov (*Pentium III*), študijskih predmetov (*predmet Uvod v medicino II*), številknjig/zvezkov (*Etimološki slovar slovenskega jezika I*), (uvodnih) strani, poglavij, letnikov revij (*Uvod v SSKJ, str. IV; Družboslovne razprave XXX (2014)*), imenih prireditev, zborovanj in zgodovinskih dogodkov (*XXVIII. olimpijske igre, IV. lateranski koncil, II. svetovna vojna*), imenih različnih besedil in skladb (*IV. simfonija – Abbreviata*).
- ✎ Pri imenih, kjer je številka del imena ali stalni pridevek, lahko številko zapišemo z besedo: *Henrik Osmi, Ludvik Štirinajsti, Jožef Drugi; Tretji brižinski spomenik* proti *Brižinski spomeniki*.

Ista zapisovalna rešitev je navedena tudi v poglavju *Velika in mala začetnica*, v členu 91:

Vrstilni števniki v stvarnih imenih

- {91} Stvarno ime ohranja veliko začetnico prve sestavine, kadar ga dopolnjuje spremenljivi vrstilni števnik: *17. Ljubljanski maraton, 22. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ubeseđeni vrstilni števniki, ki je del lastnega imena, pišemo z veliko začetnico: *Četrta osnovna šola Celje, Drugi brižinski spomenik* (nasproti *Brižinski spomeniki*).

Pri tem je treba upoštevati tudi razmerje med dosedanjimi normativnimi priročniki. Slovenski pravopis 2001 določa zapisa *Brižinski spomeniki* in *I. Brižinski spomenik*.

Iztočnica	Opis v sestavku
Brižinski spomeniki	-ih -ov m mn., stvar. i. (î î; î î î î) slovenski slovstveni spomeniki ; ed. I. Brižinski spomenik

Kodifikacija v drugi izdaji SSKJ (2014):

Iztočnica	Opis v sestavku
brižinski	v zvezi brižinski spomeniki in Brižinski spomeniki
freisinški	lit. freisinški spomeniki brižinski spomeniki
spomenik	brižinski spomeniki najstarejši ohranjeni zapisi v slovenskem jeziku

Predlog Pravopisa 8.0 skuša obe tradiciji uskladiti.

Primeri
Prvi/I. brižinski spomenik, Drugi/II. brižinski spomenik, Tretji/III. brižinski spomenik
Brižinski spomeniki

Razlog za tak zapis je pojasnjen tudi v komentarju k poglavju *Pisna znamenja*. Pri imenih zgodovinskih osebnosti, npr. vladarjev in papežev, številka oziroma izpisani vrstilni števniki dopolnjuje osnovno osebno ime: *Henrik VIII. – Henrik Osmi*. Podobno je pri poimenovanjih *Prvi/I. brižinski spomenik, Drugi/II. brižinski spomenik, Tretji/III. brižinski spomenik* pa vrstilni števniki ni zgolj

naknadno dopolnilo imenu, temveč sestavni del poimenovanja posameznega spomenika (Prva/l. gimnazija Maribor). Skupno ime vseh treh je *Brižinski spomeniki*.

V javni razpravi je KSSJ tej rešitvi nasprotovala. Uporabniške pripombe, podane v javni razpravi, pa so tako sistemsko odločitev podprle. Ker gre za vprašanje, pri katerem se razlikujejo tudi rešitve dosedanjih priročnikov, bomo pred dokončno redakcijo rešitev ponovno preverili.

20. Notranja neusklajenost

KOMENTAR KSSJ:

Notranje ni usklajeno (Dunajsko Novo Mesto : Dunajsko Novo mesto).

Odgovor:

Pripomba je utemeljena; neusklajenost je odpravljena.

21. Ubeseditev pravila o sklanjanju ženskih priimkov po četrti sklanjatvi

KOMENTAR KSSJ:

Neznanje: »Po pridevniški sklanjatvi sklanjamo tudi vse ženske priimke.« To ne drži, saj se npr. priimek Kopriva sklanja po prvi ženski sklanjatvi in je menda tudi ženski.

Odgovor:

Pripomba o sklanjatvenem vzorcu temelji na povedi, izločeni iz sobesedila. V celotnem določilu je razvidno, da se izraz »vse ženske priimke« nanaša na četrto žensko sklanjatev. Prilagamo celotno besedilo, da bo vidno, da je pripomba neutemeljena. Razlika med ženskima priimkoma *Kopriva* in *Izmajlova* je vidna šele iz rodilnika neednine (*Kopriva*, rod. dv. **Kopriv**; *Izmajlova*, rod. dv. **Izmajlovih**), kar je v pravilu tudi zapisano. Besedilo pravila je korektno. Pripomba o neznanju pa povedna.

Pravopis 8.0, predlog pred revizijo: Četrta (pridevniška) ženska sklanjatev, Oblikoslovni oris

Četrta (pridevniška) ženska sklanjatev

{106} V žensko sklanjatev spadajo izpridevniški samostalniki; prepoznamo jih po **končnici -ih** v rodilniku dvojine in množine ter končnici -a v ednini (*dežurna, centralna, Betajnova*). Po pridevniški sklanjatvi sklanjamo tudi vse ženske priimke, pogosto iz slovanskih jezikov (*Izmajlova*), stalne pridevke k imenom plemkinj in zgodovinskih oseb (*Barbara Celjska, Ema Krška*), tudi podomačene, npr. *Ivana Orleanska*, rod. *Ivane Orleanske*; *vojvodinja Cambriška*, rod. *vojvodinje Cambriške*.

Nepridevniške priimke ženskega spola na -a sicer sklanjamo po prvi ženski sklanjatvi, kar je predstavljeno v poglavju »Prva ženska sklanjatev«.

Prva ženska sklanjatev

{89} V prvo žensko sklanjatev spadajo samostalniki, ki imajo v rodilniku ednine **končnico -e** (lipa, Petra), v **rodilniku dvojine** in **množine** pa **ničto** končnico. Mednje uvrščamo tudi nečrkovane kratice s končajem -A (ki je tudi končnica) in iz njih nastale samostalnike (MRSA – mrsa, NASA – Nasa). Po osnovnem sklanjatvenem vzorcu sklanjamo tudi ženske priimke (če jih sklanjamo), ki se končajo na -a, npr. Ivana Kobilca, rod. Ivane Kobilce (sicer pa po ničti (tretji) sklanjatvi).

O spolu priimkov, ki jih imajo ženske nosilke, gl. odgovor spodaj.

22. Obravnava priimkov oseb ženskega spola

Marko Snoj, predavanje Slovníčni spol od spočetja do rojstva ... in danes, 4. marec 2026

<https://www.youtube.com/watch?v=pgRLsH9xFcl>

Odgovor:

V predavanju je raba priimkov ženskih oseb v primerih kot *Garnbret je zmagala* predstavljena kot posledica slovarskih rešitev v poskusnih geslih *ePravopisa*. Avtor dejstvo, da so priimki kot *Mihelič*, *Curie*, *Makarovič* ipd. opredeljeni kot samostalniki ženskega spola, predstavlja kot novost oziroma problematično rešitev *ePravopisa*. Ob tem je navedenih več neresničnih in zavajajočih trditev o pravopisih, na katere je bil predavatelj že ob samem izvajanju opozorjen. Navajamo jih v nadaljevanju.

Slovenski pravopis 2001 in ePravopis

Kot samostalnike ženskega spola je ženske priimke obravnaval že veljavni SP 2001. Nanašajo se na pomembne osebnosti ženskega spola, npr. *Bardot*, *Beecher-Stowe*, *Buck*, *Christie*, *Curie*, *Danilo*, *Fonda*, *Gabrijelčič*, *Garbo*, *Hepburn*, *Jeraj*, *Jurca*, *Keller*, *Makarovič*, *Maurer*, *Maksimović*, *MacLaine*, *Monroe*, *Mihelič*, *Novy*, *Pesjak*, *Počkaj*, *Praček* - *Krasna*, *Sand*, *Signoret*, *Staël*, *Taylor*, *Turner*, *Ullmann*, *Undset*, *Woolf*, *Vašte*, *Vegri* in druge. To v predavanju ni omenjeno.

Slovenski pravopis 2001

Curie -ja [kiri] m s -em oseb. i. (i) [francoski fizik]

Curie -- [kiri] ž, oseb. i. (i) [francoska kemičarka poljskega rodu]: odkritja Marie ~

Curiejev -a -o (i)

Pravopis

Ob predstavitvi *ePravopisa* v predavanju ni predstavljeno pomembno omejevalno pojasnilo, s katerim je uporabnik opozorjen, da se priimek uporablja »navadno ob ženskem imenu ali samostalniku v vlogi poklicnega, vljudnostnega oziroma akademskega naziva«. Torej se obstoječe pravilo iz SP 2001 celo zoži, omeji. Zaradi izpusta tega podatka dobi poslušalec vtis, da *ePravopis*

brez omejitve priporoča rabo tipa *Kovač je rekla*, čeprav je dejanska slovarska usmeritev usmerjena v *Janja Kovač, gospa Kovač, ministrica Kovač je rekla*.

ePravopis

Curie² Curie

Status: Predlog

IZGOVOR: [kirj], roditelj [kirj]

BESEDNA VRSTA: samostalnik ženskega spola

PRAVOPISNI OZNAKI: ime bitja, osebno ime

Ponazorila

[priimek]; [francosko-poljska fizičarka in kemičarka]: navadno ob ženskem imenu ali samostalnemu vlogi poklicnega, vpljdnostnega, akademskega naziva **Po Nobelovi nagradienki Marie Skłodowski Curie so poimenovali enoto za radioaktivnost; »Gospa Curie je izmed vseh slavnih bitij edina, ki je slava ni izpridila,«** je o Marie Curie izjavil njen prijatelj Albert Einstein

Pravopis 8.0

2. V besedilih zaradi težnje po stavčnem ujemanju in ujemanju slovničnega spola z naravnim spolom ob uradnem priimku ženske osebe uporabljamo tudi rojstno ime (**besedilo Alme Karlin; Besedilo je napisala Alma Karlin**) ali poklicni, vpljdnostni, akademski naziv (**fotografije popotnice Karlin**).

- ✍ Uradne izpridevniške oblike priimka, ki so pogoste v slovanskih jezikih kot pari moškimi (rus. **Davidov – Davidova**), so v slovenščini redke. V slovenščini pa so priložnostno rabljene neuradne izpridevniške oblike priimka, ki so se začele uveljavljati v 19. stoletju in so se zlasti med javno delujočimi posameznicami ohranile kot razlikovalne glede na priimke moškega spola vse do sredine 20. stoletja (*Mila Kačičeva, Mira Danilova, Mira Pucova*). Sčasoma so izpridevniške oblike priimkov postale besedilno pomagalo, ko se želimo izogniti ponavljanju imena in priimka. V sodobni rabi izpridevniške oblike priimkov v družbi niso enotno sprejete: del jezikovne skupnosti jih uporablja, del pa označuje kot stilno zaznamovane ali zastarele oziroma družbeno manj sprejemljive. Ob njih se v sodobni rabi uveljavlja samostojna raba uradne oblike priimka, tudi če ni ob rojstnem imenu ali nazivu (**Besedilo je napisala Karlin**). Oba načina – izpridevniški priimki in samostojno rabljena uradna oblika priimka – veljata v nekaterih družbenih skupinah za manj sprejemljiva.

Na problem je bilo opozorjeno tudi na 4. Pravopisnem kolokviju 28. maja 2026, zato bi bilo smiselno upoštevati tudi tam predstavljeno argumentacijo.

Določanje spola imenom in priimkom

Slovenska slovnica in teorija prevzemanja tujih imen temeljita na predpostavki, da je slovnični spol osebnega imena določen z naravnim spolom njegovega nosilca ali nosilke: če je deklici ime *Vasja* ali *Saša*, je ime ženskega spola; če je dečku ime *Vasja* ali *Saša*, je to ime moškega spola. Tudi če ima nekdo ime *X Æ A-Xii* ali *Techno Mechanicus*, velja za slovnični spol ujemanje z biološkim spolom nosilca. Za priimke velja enako. Priimek moškega, ki se piše *Muha, Zgaga, Kobilca* ali *Noč*, je moškega spola. Priznani slovenski kirurg se piše *Noč*, kar je samostalnik moškega spola, četudi je občno ime, iz katerega je nastal, ženskega spola (*noč*, rod. *noči*). Priimek sklanjamo kot samostalnik moškega spola: *Marka Noča*. Enako velja za prevzete priimke, katerih izvor in nastanek sta nejasna.

Raba ženskih priimkov

Medtem ko se moški priimki rabijo samostojno nespremenjeni (*Kovač je rekel, Noč je operiral, Muha je zaspal*), je bila kar nekaj desetletij za ženske priimke samostojna raba povezana z njihovo prilagoditvijo – dodanim priponskim obrazilom *-ova/-eva* (*Kovačeva je rekla, Nočeva je rekla*), izjema so priimki na končni *-a* (*Muha je rekla*), pri katerih je v rabi sklanjanje po prvi ali tudi po ničti sklanjatvi, dodajanje priponskega obrazila pa je redko (*Muhova, Zgagova, Kobilčeva*). V zadnjem desetletju pa se je samostojna raba ženskih priimkov začela uveljavljati tudi v javnosti z utemeljitvijo, da se priponsko preoblikovani priimki razlikujejo od uradnih, kar je identifikacijska težava.

Raba zgolj priimkov je uveljavljena, kadar se o spolu nosilca ne sprašujemo, npr. pri navedenkah v znanstvenih besedilih (*Kakor navaja Pogorelec (1982), vezniki prehajajo tudi v druge besedne vrste*), naštevanje (*Opomin so prejeli poslanci in poslanke Novak, Kralj, Trebušak*). Nedvoumna je tudi pri rabi priimka v imenovalniku (*Besedilo je napisala Karlin*). V odvisnih sklonih pa lahko ustvarja dvoumne skladijske položaje in oteži razumevanje, zato je za knjižni jezik odsvetovana: namesto *Trener in serviser Tomšič je Maj Mlakar* raje *Trener in serviser Nike Tomšič je Maj Mlakar, Trener in serviser smučarke Tomšič je Maj Mlakar*.

Priimki kot imenski prilastki

Dodatno utemeljitev zahteva tudi primerjava zveze osebnega imena in priimka z zvezami tipa *gora Triglav*. Ob predstavljeni lastni skladijski razlagi razmerja med imenom in priimkom bi bilo treba vzpostaviti razmerje do neposredno relevantnih starejših razprav.

Gre predvsem za ugotovitve skladijskih obravnav o razlikah med desnimi prilastki ob jedrih, ki označujejo osebe, in tistimi ob poimenovanjih neživega. Za veljavnost predlagane analogije so neposredno relevantne: M. Križaj Ortar, *O samostalniškem prilastku v imenovalniku*, 1984; V. Šmilauer, *Novočeská skladba*, Praga, 1969; J. Toporišič, *Stilnost oblikoslovnih kategorij slovenskega knjižnega jezika*, 1974; *Nova slovenska skladnja*, 1982; J. Orešnik, *O desnem prilastku v slovenščini*, 1985. Orešnik pri tem obravnava zveze tipa *osebno ime + priimek* in njihove redukcije ter razvija pomembno dejstvo o posebnosti »priimkododeljevalnih običajev«. Običajev torej, ki niso plod spontane rabe, ampak uradovnega postopka. Pri tem se sklicuje tudi na analizo zveze *Ivanka Mežan* kot ujemalnega primera in ugotavlja, da *Slovenska slovnica* J. Toporišiča (str. 231, 467) uvršča *Ivanka Mežan* opisno k ujemalnim primerom (*Mežan [se] sklanja po ničti sklanjatvi*).

Posledica izpusta vsega navedenega je enostranska predstavitev stanja in raziskav, ob čemer javnost dobi vtis, da novi pravopis spreminja dosedanje rešitve iz SP 2001 in da so obravnavane rešitve nove, sistemsko neutemeljene ali brez teoretske opore.

23. Splošna kritika izvedbe: zastareli in neaktualni zgledi ter druge navedene napake

KOMENTAR KSSJ:

Opisani primeri so le majhen del množice številnih jezikovnih, stvarnih ter metodoloških napak in problemov v predlogu novega pravopisa. Besedilo poleg tega po nepotrebnem vključuje zastarele in neaktualne zglede (npr. HRK za že pred tremi leti ukinjeno hrvaško kuno), ne ločuje pomenov pridevnikov *različen* in *razen*, npr. *Simboli [...] nastanejo [...] z združitvijo različnih krnov [...]* (namesto *raznih*, saj ni nujno, da so različni, npr. AA), notranje ni usklajeno (*Dunajsko Novo Mesto : Dunajsko Novo mesto*), vsebuje nemalo izkazovanja neznanja (da se npr. nizozemski diftong *ui*, pisan tudi *uy*, izgovarja [aj], da je soglasnik, zapisan s črko *g*, v nizozemščini pripornik /y/ (kot da bi zapisali fonem) – v resnici se izgovarja kot glas [x]). Piše: »Po pridevniški sklanjatvi sklanjamo tudi vse ženske priimke.« To ne drži, saj se npr. priimek *Kopriva* sklanja po prvi ženski sklanjatvi in je menda tudi ženski.

To, da Pravopisna komisija v javno razpravo pošlje predlog pravopisa s toliko metodološkimi in stvarnimi napakami, je poleg vseh naštetih vsebinskih argumentov nespoštljivo tudi do javnosti, saj izpade, da uredniške, lektorske in usklajevalne naloge prelaga na uporabnike.

Odgovor:

Javna razprava je bila v letih 2019–2026 organizirana prav zato, ker objavljena poglavja niso bila razumljena kot dokončno besedilo. Ker so izhajala postopoma, vanje po objavi nismo več sproti posegali, zato so med posameznimi poglavji ostali tudi nekatere neusklajenosti, zastareli zgledi in mesta, ki jih ob celoviti reviziji ponovno strokovno presoja.

Sklepna revizija zato ne vključuje le pripomb, ki so bile podane v javni razpravi, temveč več vrst gradiva: (1) interne pripombe delovne skupine zaradi usklajevanja med poglavji, (2) rezultate raziskav, opravljenih med pripravo pravil, (3) pripombe strokovne in širše javnosti ter (4) druge pozneje opažene neusklajenosti. V javnih razpravah v letih 2019–2026 je bilo zato zbranih nekaj več kot 3700 pripomb, dodatno pa še odzivi v peticiji glede pisanja praznika božič.

Javna razprava pomeni razgrnitev stanja, kakršno je – tudi zgolj opisno, z odprtimi mesti, brez olepšav. Lahko bi se odločili tudi za normativno ostre ubeseditve, ki bi bile prepisane iz prejšnjega pravopisa ali plod internih odločitev. A metodološka odločitev te komisije je bila: najprej razširjen opis, nato razprava, sledi **vrednotenje in oženje možnosti**. Po prvih revidiranih poglavjih ocenjujemo, da je bila ta metoda uspešna.

In še to: da pripombe niso ostale brez učinka, kaže že prvo objavljeno poglavje *Pisna znamenja*. V javni razpravi je bilo nanj podanih 312 pripomb, pozneje še 25 dodatnih. Po reviziji je poglavje vsebinsko razširjeno. Ker ureja tudi razmerja med črkami, številkami in simboli, se srečuje s strokami, v katerih so se že izoblikovali terminološki in zapisovalni dogovori. Prav javna razprava je opozorila na številna vprašanja, s katerimi se srečujejo lektorji naravoslovnih besedil, zato prenovljeno poglavje prinaša tudi odgovore nanje.

24. Časovnica dela, razmerje med komisijo in uredništvom ter posodobitev predloga

KOMENTAR KSSJ:

Posamezna poglavja predloga so od leta 2019 šla skozi približno deset javnih razprav. A je Inštitut za slovenski jezik po zadnjih ogorčenih odzivih javnosti sporočil, da so javno še vedno objavljeni le nespremenjeni predlogi poglavij iz zadnjih sedmih let, posodobljena besedila pa da bodo objavljena šele po končni uskladitvi vseh poglavij. Pravopisni komisiji torej v sedmih letih ni uspelo upoštevati in vključiti niti ene pripombe iz javnih razprav. Še več: tudi v okviru zadnje javne razprave o celotnem besedilu je javno objavila le do sedem let stara poglavja brez upoštevanja katerekoli pripombe strokovne ali širše javnosti, podane v vseh teh letih. Komisija je nato še pred koncem sklepne javne razprave razglasila, da je njeno delo končano, in osnutek pravopisa predala (brez pravne podlage imenovanemu) uredniškemu odboru.

Da Pravopisni komisiji v sedmih letih ni uspelo posodobiti predloga pravopisnih pravil glede na vsakokratne pripombe strokovne in širše javnosti ter da je svoje delo končala, še preden se je sklenila javna razprava, kaže na izrazito nespoštljiv odnos do slovenske javnosti, pa tudi na hude pomanjkljivosti pri vodenju projekta, kar je nedvomno prispevalo k trenutnemu stanju predloga. Predloga, ki je trikrat daljši od veljavnih pravopisnih pravil, strokovno pa ima največ pomanjkljivosti od vseh pravopisov doslej.

Odgovor:

Trditev, da Pravopisni komisiji v sedmih letih »ni uspelo upoštevati in vključiti niti ene pripombe iz javnih razprav«, je zavajajoča, saj temelji na napačni predstavi o poteku priprave pravil. Dejstva so naslednja:

1. Javno objavljena besedila so bila predlogi, namenjeni javni razpravi.
2. Revizija je časovno umeščena v obdobje po javni razpravi.
3. Revizija vključuje tako presojo zbranih pripomb ter interno strokovno razpravo ob posameznih poglavjih kot tudi krovno usklajevanje celote.

Sprotne objave

Ocena, da je način izvedbe javne razprave izraz »nespoštljivega odnosa do slovenske javnosti«, izhaja iz predpostavke, da bi morala biti po vsaki javni razpravi javno objavljena nova, sproti popravljena različica posameznega poglavja. A postopek je bil zasnovan drugače. Revizija ni zaporedje posamičnih popravkov, temveč usklajevanje rešitev hkrati znotraj posameznih poglavij in na ravni celotnega sistema. Pravopisna pravila so **med seboj povezana celota**: sprememba rešitve v enem poglavju lahko zahteva spremembe v drugih. Sprotno objavljane vmesnih redakcij bi poleg tega zabrisovalo razliko med predlogom, revidirano delovno različico in dokončno usklajenim besedilom. Končno revidirano in medsebojno usklajeno besedilo bo zato objavljeno po zaključku te faze.

Odperta mesta

Druga predpostavka komentarja je, da bi morala stroka pred javno razpravo vsa vprašanja že dokončno razrešiti in javnosti predložiti v celoti izdelane rešitve. Javne razprave o *Pravopisu 8.0* so bile zasnovane drugače: tudi pri vprašanjih, pri katerih je bilo potrebnih več podatkov, izkušenj ali strokovnih pogledov, je bila javnost povabljen k sodelovanju prav zato, da bi bilo mogoče pred dokončno odločitvijo preveriti različne rešitve in njihove posledice. S tem smo se zavestno odločili za model kodifikacije, v katerem javna razprava ni zgolj naknadno potrjevanje že dokončanega

besedila, temveč **del procesa njegovega oblikovanja**. Dejstvo, da so bila nekatera vprašanja ob objavi še odprta, zato ni dokaz pomanjkljivosti postopka, ampak posledica njegove vključujoče zasnove.

Pregled in redakcija

Hkrati javna razprava **ne pomeni, da mora biti vsaka pripomba sprejeta**. Pripombe so lahko med seboj nasprotujoče si; nekatere so podprte z raziskavami, podatki o rabi in strokovno argumentacijo, druge ostajajo na ravni osebnega mnenja in niso strokovno in empirično podprte. Naloga delovne skupine in Uredniškega odbora zato je, da vsako pripombo presodita glede na njeno vsebino, strokovno argumentacijo in empirično podlago; avtorstvo pripombe pri tej presoji ne more biti merilo njene teže.

Predaja končnih rokopisov uredništvu

Prav tako je treba pojasniti navedbo, da je Pravopisna komisija svoje delo »končala« še pred zaključkom javne razprave. Končano besedilo predloga posodobitve obstoječih pravopisnih pravil je bilo na sejah 19. februarja, 23. junija in 7. oktobra 2025 s soglasnimi sklepi Pravopisne komisije v celoti **predano Uredniškemu odboru** novega pravopisa. S tem je Pravopisna komisija končala svojo prvo nalogo glede na sklep o imenovanju, nadaljevala pa se je druga faza dela – uredniški postopek.

Uredništvo

Tako kot pri drugih pomembnejših skupinskih monografijah, ki nastajajo na ZRC SAZU, je bilo za pripravo publikacije januarja 2025 imenovano uredništvo, sestavljeno iz Uredniškega odbora in Uredniškega sveta. Gre za operativni teles, kakršna pri publikacijah praviloma imenujejo predstojniki inštitutov. Postopek je potekal ob rednem dialogu vodstev SAZU in ZRC SAZU ter ob obveščanju javnosti; podatki o imenovanjih in poteku dela so objavljeni tudi na spletni strani slovenski-pravopis.si.

K sodelovanju v uredništvu so bili povabljeni vsi, ki so do tedaj sodelovali pri pripravi pravopisa, med njimi tudi člani SAZU. Nadaljnje sodelovanje je sprejelo 28 sodelujočih, trije sodelovanja niso sprejeli, eden od sodelujočih pa je pozneje svoje sodelovanje zamrznil. Te okoliščine ne spreminjajo dejstva, da je bil po oddaji rokopisa vzpostavljen uredniški postopek, v katerem se besedilo pripravlja za objavo.

Pred objavo publikacij na ZRC SAZU besedilo dokončno uredi urednik oziroma uredništvo skupaj s soavtorji. V tem primeru bo Uredniški odbor ob sodelovanju Uredniškega sveta obravnaval tudi pripombe iz javne razprave ter pripravil končno ureditev pravil.

Z avtorskopравnega vidika so avtorske pravice pri kolektivnem avtorskem delu v lasti ZRC SAZU, ki je tudi podpisnik pogodb o delu oziroma avtorskih pogodb z vsemi sodelujočimi pri *Pravopisu 8.0*. Uredniški postopek po predaji rokopisa zato poteka v okviru ZRC SAZU in njegovih pristojnih organizacijskih enot.

Uredniški odbor je zadolžen za pregled pripomb iz javnih razprav in končno ureditev pravil, Uredniški svet pa sodeluje pri predstavljanju in uveljavljanju pravopisa v različnih strokovnih in družbenih okoljih.

Dve ustanovi

Pri tem je treba razlikovati tudi med SAZU in ZRC SAZU. Nekdanji inštituti SAZU so se leta 1982 povezali v samostojni raziskovalni zavod ZRC SAZU, razmerje med ustanovama pa se je v začetku devetdesetih let spremenilo tudi z novim pravnim in statutarnim okvirom. SAZU in ZRC SAZU sta danes dve različni, sodelujoči, vendar institucionalno ločeni ustanovi z različnimi nalogami in pristojnostmi. SAZU je ustanoviteljica ZRC SAZU. ZRC SAZU je **javni raziskovalni zavod z zaposlenimi raziskovalci**, katerih raziskovalno delo se financira v sistemu javnega financiranja znanosti. SAZU je **akademija znanstvenikov in umetnikov**, izvoljenih v SAZU, ki svoje strokovno in raziskovalno delo praviloma opravljajo na univerzah, raziskovalnih zavodih in drugih ustanovah. V delovnih telesih in komisijah SAZU ne sodelujejo le akademiki, temveč poleg njih tudi zunanji strokovnjaki z različnih ustanov.

Pojasnilo na spletišču SAZU

25. Strokovne razprave in javne predstavitve

O spremembah in odprtih vprašanjih je med pripravo in revizijo Pravopisa 8.0 potekala razprava tudi na pravopisnih kolokvijih, strokovnih srečanjih, javnih predstavitev in pogovorih z različnimi skupinami uporabnikov. Seznam in poročila o dogodkih so sproti objavljeni na spletišču Slovenski pravopis v rubriki Dogodki (<https://slovenski-pravopis.si/dogodki/>).

Strokovne in druge objave, povezane s pripravo novega pravopisa, so zbrane v rubriki Objave in povezave (<https://slovenski-pravopis.si/objave/>).